

В І Д Г У К

**доктора юридичних наук, професора,
завідувача кафедри теорії та історії держави і права
Державного податкового університету
Шевченка Анатолія Євгенійовича
на дисертацію Гавриленко Тетяни Сергіївни
на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради:
історико-теоретичний аспект»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення тексту поданої на захист дисертації та наукових праць Гавриленко Тетяни Сергіївни, опублікованих за темою дисертації, дає підстави зробити наступні висновки.

Актуальність теми дисертаційної роботи Гавриленко Т.С. не викликає сумнівів і зумовлена низкою процесів, які сьогодні відбуваються у державі, а саме у сфері розвитку місцевого самоврядування.

Процеси трансформації політичної системи та місцевого самоврядування не можуть проходити окремо, а навпаки, повинні обумовлювати один одного. Функції місцевого самоврядування повинні в першу чергу реалізовуватися в напрямку забезпечення стабільності та упорядкованості відносин на місцевому рівні та гарантування конституційного права громадян на місцеве самоврядування, тобто можливість вирішувати питання місцевого характеру самостійно.

Київська міська рада виступає передовим механізмом у реалізації державної політики становлення та розвитку місцевого самоврядування та муніципальної влади в Україні, а тому є доцільним з історичної, теоретичної та практичної точки зору дослідити проблематику функцій Київської міської ради.

Актуальність теми дослідження зумовлена також потребами задекларованої реформи місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади, що має супроводжуватися пошуком шляхів

оновлення законодавства України, яке визначає правові засади участі органів місцевого самоврядування у реалізації відповідної функції місцевого самоврядування.

Сьогодні існує необхідність не лише у запозиченні провідного європейського досвіду функціонування місцевих рад, але й у критичному аналізі власного національного досвіду з використанням історико-теоретичного аспекту функціонування Київської міської ради.

Актуальність дослідження еволюції та розвитку функцій Київської міської ради полягає в необхідності виявлення переваг та недоліків функціонування цього органу місцевого самоврядування. Це дослідження спрямоване на надання конкретних пропозицій щодо удосконалення регламентації та реалізації функцій сучасної Київської міської ради.

Зважаючи на вищенаведене, постає необхідність у проведенні історико-теоретичного дослідження еволюції та розвитку функцій Київської міської ради.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дане дослідження належить до фундаментальних досліджень актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук, включених до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 7.09.2011, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 970 від 24.10.2012, № 741 від 23.09.2015, № 556 від 23.08.2016.

Дисертаційне дослідження виконувалось в рамках науково-дослідної теми кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав людини та дитини в умовах розбудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави з широко розгалуженими інститутами громадянського суспільства» (державний реєстраційний номер УкрІНТЕІ: 0118U001384).

Обґрунтованість наукових положень, сформульованих в дисертації.

Обґрунтованість положень, сформульованих в дисертаційній роботі, доводиться ґрунтовною теоретико-методологічною основою дослідження, що склали праці відомих вітчизняних науковців, серед них: Авер'янов В., Баймуратов М. О., Біленчук П. Д., Биков О.М., Батанов О. В., Борденюк В. І., Дідич Т. О., Калиновський Б. В., Куйбіда В. С., Нижник Н. Р., Орзіх М. П., Пархоменко Н.М., Погорілко В. Ф., Пухтинський М. О., Серьогіна С. Г., Скоморовський В. Б., Тодика Ю. М., Француз-Яковець Т. А., Шарій В. І., Шевченко А. Є., Шкабаро В., Щебетун І. та інші.

Результати наукових досліджень вищезгаданих, а також інших науковців, були враховані при написанні дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження виконане із дотриманням комплексного підходу, характеризується достатньо високим рівнем наукових узагальнень. Сутність обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій випливає із застосованої методології та емпіричної бази дослідження.

Методологічну основу дисертаційної роботи становить система загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що ґрунтуються на сучасних засадах права та споріднених наук. Зазначені методи дають змогу дослідити сутність функцій Київської міської ради у процесі дослідження історії їх становлення, розвитку та сучасної регламентації і реалізації.

Безумовною перевагою роботи є те, що у своєму дослідженні авторка використовує велику кількість нормативно-правової бази, яка складається із: Конституції України; законів України: «Про співробітництво територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про доступ до публічної інформації», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», «Про транскордонне співробітництво», «Про правовий режим воєнного стану»,

«Про комітети Верховної Ради України», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» тощо.

Запропонована робота характеризується системним аналізом предмету дослідження, що дозволило повно і змістовно охарактеризувати проблеми еволюції та розвитку функцій Київської міської ради як органу місцевого самоврядування зі спеціальним статусом в Україні.

Структура дисертаційного дослідження логічно побудована та характеризується чітким змістовним наповненням. На підставі вивчення змісту матеріалів дисертації і публікацій можна зазначити, що мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження сформульовані коректно, відповідно до встановлених вимог.

Науковий рівень та наукова новизна дисертації.

Робота Гавриленко Т.С. є однією із перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання здійснити історико-теоретичне дослідження функцій Київської міської ради, що дозволило запропонувати низку нових наукових положень та висновків щодо досліджуваних питань.

Основними та найбільш науково вагомими серед положень наукової новизни одержаних результатів дослідження є наступні:

уперше:

- здійснено історико-теоретичне дослідження функцій Київської міської ради, що допомогло виокремити періоди ефективного функціонування міської ради та періоди, що не несли ефективного результату діяльності ради, з'ясувати етапи розвитку функцій Київської міської ради;

- обґрунтовано теоретико-методологічні засади функціонування Київської міської ради, розібрано діяльність місцевої ради на окремі функції та досліджено кожен з них у історично-теоретичному аспекті з урахуванням регламентації та практичної реалізації визначених функцій;

– виявлено пріоритетні та похідні функції Київської міської ради на різних історичних етапах становлення та розвитку за допомогою загальної характеристики функціонування місцевої ради у різні історичні періоди незалежності України;

– запропоновано законодавчо визначити поняття «функція органу місцевого самоврядування» та законодавчо закріпити функцію формування Київською міською радою структури виконавчого органу Київської міської ради - Київської міської державної адміністрації;

– запропоновано критерії класифікації функцій Київської міської ради, та надано їх розгорнуту характеристику;

– визначено недоліки функціонування органів місцевого самоврядування у місті Києві під час правового режиму воєнного стану та запропоновано шляхи вирішення вищезазначених проблем;

– визначено недоліки у частині надання формальної можливості головам сіл, селищ, міст, у разі відсутності військової адміністрації у відповідній громаді, приймати одноосібні рішення, тимчасового, на період правового режиму воєнного стану, з питань, визначених Законом України «Про правовий режим воєнного стану в Україні», що оформлюються розпорядженням: формальність прийняття рішення, яке контролюється військовим командуванням та військовою обласною адміністрацією; оформлення рішення голови ради як розпорядження на противагу законодавчої вимоги оформлювати у результаті рішенням ради тощо.

Здобувачкою *удосконалено* наукову характеристику функцій Київської міської ради шляхом доповнення функціями, які фактично практикуються, однак законодавчо не визначені; понятійно-категоріальний апарат у сфері регламентації та реалізації функцій органів місцевого самоврядування загалом та Київської міської ради зокрема; обґрунтування співвідношення понять «повноваження органів місцевого самоврядування», «компетенція органів місцевого самоврядування», «функції органу місцевого самоврядування» як понять, визначення яких є подібними, однак несуть в

собі різний зміст та потребують розмежування на законодавчому рівні; класифікацію функцій органу місцевого самоврядування загалом та Київської міської ради зокрема.

У дисертації набули *подальшого розвитку* положення щодо визначення понять «повноваження органів місцевого самоврядування», «компетенція органів місцевого самоврядування», «функції органів місцевого самоврядування», «функції Київської міської ради» та інших понять; наукові положення у контексті еволюційної етапності функцій Київської міської ради; наукові положення щодо видів функцій органів місцевого самоврядування, зокрема Київської міської ради; наукові положення щодо форм реалізації функцій Київської міської ради, законодавчої регламентації функцій органів місцевого самоврядування та інші.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Наукові результати, запропоновані у дисертаційній роботі висвітлено у тринадцяти наукових працях, із них – дев'ять статей у наукових фахових виданнях (3 – у науковому періодичному виданні інших держав, 1 – у науковому виданні Scopus), чотири тези доповідей у матеріалах конференцій.

Варто зазначити, що наукові публікації Т.С. Гавриленко відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою № 44 Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Дослідження зумовлено його актуальністю в контексті децентралізації влади, розширення прав територіальних громад та можливостей вирішувати питання місцевого значення на місцях, що сприяє підвищенню ефективності місцевої влади.

Практичне значення отриманих результатів полягає у обґрунтуванні в дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій, що можуть бути використані в практичній роботі Київської міської ради та інших органах місцевого самоврядування під час реалізації функцій, повноважень, компетенції, задля покращення функціонування місцевої ради тощо; під час розробки законодавчих змін у сфері місцевого самоврядування; під час діяльності фахівців та науковців у галузі місцевого самоврядування, які працюють над розв'язанням комплексу проблем територіального розвитку; під час складення наукових текстів, що підтверджується науковими публікаціями та актами впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення.

Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, дванадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок. Список використаних джерел містить 217 найменувань.

Структура дисертації побудована логічно і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань. Дисертація оформлена відповідно до Вимог оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Анотація дисертації відповідає встановленим вимогам та є узагальненим коротким викладом її основного змісту, в якій представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертаційна робота «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради: історико-теоретичний аспект» написана грамотною науковою українською мовою, стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття.

Дослідження виконано за напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

Вимоги академічної доброчесності.

Аналіз дисертації Гавриленко Т.С. та її наукових публікацій, в яких висвітлено результати проведеного дослідження, дає підстави для висновку про відсутність у роботі положень, що можуть бути витлумачені як порушення академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, варто зазначити, що в ньому наявні деякі спірні положення, які потребують додаткової аргументації й мають бути обговорені під час публічного захисту та враховані автором у його подальших наукових дослідженнях. Зокрема:

1. У Розділі 1 підрозділі 1.3. авторкою досліджено понятійно-категоріальний апарат інституту місцевого самоврядування в Україні. Звертається увага на те, що Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» у частині закріплення повноважень органів місцевого самоврядування вживає одночасно терміни "повноваження" та "компетенція". Дисертантка констатує, що важливо чітко розрізняти ці поняття, оскільки вони визначають різні аспекти діяльності органів місцевого самоврядування. Проте, на наш погляд, Гавриленко Т. С. бажано було обґрунтувати думку щодо різниці у використанні вказаних термінів як синонімів у Законі?

2. В роботі наголошується, що удосконалення системи місцевого самоврядування в Україні може включати збільшення кількості представницьких органів. При цьому авторка звертає увагу на зарубіжний досвід. Потребує додаткового пояснення, досвід яких країн може слугувати важливим джерелом інформації при розгляді можливостей збільшення кількості представницьких органів в системі місцевого самоврядування в Україні.

3. У дисертаційній роботі дисертантка зазначає, що з метою

активізації участі жителів територіальної громади у вирішенні справ місцевого значення необхідно вдосконалити правове регулювання форм безпосередньої демократії. Водночас виникає питання: які необхідно прийняти законодавчі акти, щодо спрощення чи врегулювання процедури участі населення у прийнятті рішень місцевого значення?

4. Потребує додаткового пояснення пропозиція авторки щодо «спрощеної класифікації повноважень представницьких органів місцевого самоврядування». Чим саме вона унікальна?

Водночас вказані зауваження носять виключно дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, аналіз змісту якої свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність.

Загальний висновок.

У цілому, дисертаційна робота Гавриленко Тетяни Сергіївни на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради: історико-теоретичний аспект» є завершеним науковим дослідженням, що відзначається науковою новизною, обґрунтованістю висновків, які мають теоретичне та практичне значення для розвитку юридичної науки та практики.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гавриленко Тетяни Сергіївни на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради: історико-теоретичний аспект» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» за № 40 від 12 січня 2017 року, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.
№ 44.

Сказане вище дає підстави вважати, що за результатами прилюдного захисту здобувачка Гавриленко Тетяна Сергіївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету

Анатолій ШЕВЧЕНКО

